

Słowem wstępu

Po raz kolejny mamy przyjemność zaprosić Państwa do lektury *Studia Scandinavica*, które w tym roku proponują szerokie spektrum tematów podzielonych przez Redakcję na dwie zasadnicze części. Dział poświęcony literaturom i kulturom obszaru nordyckiego zdominowały podróże – mentalne, a także w czasie i przestrzeni. Otwiera go artykuł Mai Chacińskiej, która analizuje obraz saamskiej kultury w szwedzkim filmie z 1939 roku *Syn nocnego słońca* (*Midnattssolens son*) na tle książki reportażowej z 1916 roku *Kåtornas folk* (Lud namiotów) autorstwa Ester Blendy Nordström. Åse Anna Markussen, przyglądając się środowisku skandynawskich artystów przebywających w Rzymie na początku lat 60. XIX wieku, próbuje rozwikłać w swoim tekście tajemnicę pierwowzoru Olafa Malma, głównego bohatera powieści Vilhelma Bergsøe. Călina-Maria Moldovan w duchu ekokrytyki odrzucającej szowinizm gatunkowy (specyzm) czyta apokaliptyczną prozę Mai Lunde. Raluca-Daniela Duinea na przykładzie utworów Daga Solstada i Jana Erika Volda przybliży zjawiska charakterystyczne dla norweskiego krajobrazu literackiego lat 60. XX wieku. Karolína Stehlíková portretuje urodzoną w Pradze Miladę Blekastad, tłumaczkę i badaczkę prac Jana Amosa Comeniusa, dla której Norwegia stała się drugą ojczyzną. Na uwagę zasługuje także analiza fragmentów dziennika podróży duńskiego dyplomaty Justa Juela, który w drodze na dwór Piotra Wielkiego odwiedza między innymi Lwów, o czym pisze Iryna Papa. Dział zamyka artykuł autorstwa Evy Beate Stykkes poświęcony dwóm XIX-wiecznym lingwistom, Knudowi Knudsenowi i Aasmundowi O. Vinje, przeważnie kojarzonym z rozwojem dwóch odmiennych form języka norweskiego: landsmålu (nynorsku) i bokmålu, choć – jak wynika z analizy tekstów prasowych – ich wizje przyszłości języka norweskiego nie zawsze i nie we wszystkich kwestiach różniły się od siebie.

Natomiast w bloku dotyczącym problematyki społecznej czytelnik znajdzie analizę obrazu państw nordyckich jako utopijnej konstrukcji wyłaniającej się z polskiej prasy (artykuł Mai Chacińskiej i Kazimierza Musiała), ekolingwistyczny namysł Marty Skorek nad kwestią ochrony języków rdzennych na obszarach arktycznych, a także artykuł Anny Wszolek poświęcony zachodzącym w ostatnim dziesięcioleciu głęboko demokratycznym procesom związanym z islandzką reformą ustrojową.

Ponadto, zgodnie z założeniami naszego czasopisma, staramy się prezentować wybór najnowszych publikacji skandynawistycznych. Wśród omówionych w tym numerze książek znalazły się:

- biografia Astrid Lindgren *Żyje się tylko dziś (Denne dag, et liv)* duńskiego autora Jensa Andersena, wydana w Polsce w przekładzie Włodzimierza K. Pessela,
- pierwsza w języku czeskim monografia poświęcona baśniom Hansa Christiana Andersena autorstwa Heleny Březinovej zatytułowana *Slavíci, mořské víly a bolavé zuby. Pohádky H.Ch. Andersena: mezi romantismem a modernitou* (Słowiki, syrenki i bolące zęby. Baśnie Andersena między romantyzmem a nowoczesnością),
- monografia Karoliny Drozdowskiej i Magdaleny Podlaskiej *Przekład współczesnej prozy nordyckiej to nie problem, to wyzwanie!* (Translating Modern Nordic Prose is not a Problem, but a Challenge!), prezentująca translatorskie rozważania gdańskich tłumaczek i badaczek przekładów z literatury norweskiej i fińskiej,
- *Smilefjes: Fem samtaler med Erlend* (Emotikony: Pięć dyskusji z Erlendem), na którą złożyło się pięć tekstów stanowiących zapis rozmów z uznanym norweskim prozaikiem i scenarzystą Erlendem Loe, prowadzonych przez Marit Eikemo, Andersa Hegera, Kima Hiorthøya, Finna Skårderuda, a także – w duchu postmodernistycznej gry – samego Erlenda Loe,
- antologia *Polsko-skandynawskie stosunki kulturalne, naukowe i polityczne od XVI do XX wieku* (Polish-Scandinavian cultural, academic and politic relations from the 16th to the 20th century) pod redakcją Arnolda Kłonczyńskiego i Gabrieli Majewskiej, będąca plonem naukowej debaty zorganizowanej w 2019 roku przez Uniwersytet Gdański we współpracy z Instytutem Polsko-Skandynawskim w Kopenhadze,
- monografia wieloautorska *Dzieje przedstawicielstw Królestwa Danii w Gdańsku i Gdyni* (The History of the Kingdom of Denmark's Diplomatic Missions in Gdańsk and Gdynia) pod redakcją Arnolda Kłonczyńskiego i Piotra Paluchowskiego, traktująca o tysiącletniej historii kontaktów dyplomatycznych między Danią a handlowymi miastami położonymi nad Zatoką Gdańską,
- monografia Piotra Wawrzeniuka *Med polska ögon. Försvarsformåga och hotbilder kring Östersjön i polsk militärrapportering 1919–1939* (W polskich oczach: Obronność i scenariusze zagrożeń w Polskich raportach wojskowych 1919–1939) poświęcona postrzeganiu polityki obronności i gotowości obronnej Szwecji, Finlandii i Estonii przez przedstawicieli polskiej armii w okresie międzywojennym,
- antologia *Obszary Fennistyki. Język – kultura – naród* (Areas of Fennistics. Language – Culture – Nation) pod redakcją Katarzyny Wojan, będąca swoistą kroniką zainteresowań badawczych polskich fennistów.

Tegoroczny numer zamyka sprawozdanie z międzynarodowego sympozjum pod nazwą „Fließende Grenzen/Flydende grænser”, zorganizowanego przez skandynewistów z uniwersytetu we Freiburgu (Albert-Ludwigs-Universität) z okazji setnej rocznicy referendum w Północnym Szlezwiku, które poprzedziło ustalenie do dziś obowiązującej granicy między Danią a Niemcami.

Życzymy inspirującej lektury.

Foreword

Once again, we are pleased to invite you to read *Studia Scandinavica*, which, this year, proposes a wide range of topics divided into two main sections.

The section devoted to the literatures and cultures of the Nordic region focuses on travel – mental travel as well as temporal and spatial travel. It opens with a contribution by Maja Chacińska that analyzes the image of Saami culture in the Swedish film *Midnattssolens son* (*The Son of the Midnight Sun*) from 1939 against the background of book-length reportage by Ester Blendy Nordström entitled *Kåtornas folk* (*People of the Cots*; 1916). Åse Anna Markussen, through observations of the community of Scandinavian artists in Rome in the early 1860s, attempts to unravel the mystery of who served as inspiration for Olaf Malm, the main character in Vilhelm Bergsøe's novel. In the spirit of ecocriticism but rejecting speciesism, Călina-Maria Moldovan reads the apocalyptic prose of Maja Lunde. Raluca-Daniela Duinea uses examples of works by Dag Solstad and Jan Erik Vold to present characteristics of the Norwegian literary landscape of the 1960s, and Karolína Stehlíková presents Milada Blekastad, a Prague-born translator and researcher, for whom Norway became the second homeland. Also noteworthy is Iryna Papa's writing and analysis of excerpts from the travel diary of the Danish diplomat Just Juel, who visited Lviv on his way to the court of Peter the Great. The section ends with an article by Eva Beate Stykket, devoted to two nineteenth-century linguists, Knud Knudsen and Aasmund O. Vinje, who are associated with the development of the two different forms of Norwegian – *landsmål* (*nynorsk*) and *bokmål*, and who, as the analysis of press about these two shows, were not always and not in all respects on opposite sides of the barricade.

In the section devoted to social issues, the reader will find an analysis of the image of the Nordic countries as a utopian structure that emerges from the Polish press in the article by Maja Chacińska and Kazimierz Musiał, Marta Skorek's ecolinguistic reflections on the protection of indigenous languages in the Arctic, and an article by Anna Wszolek that focuses on the democratic processes of the last decade related to Icelandic constitutional reform.

One of the aims of our magazine is to present a selection of the latest publications in Scandinavian studies. To this end, the books reviewed in this issue include:

- the biography of Astrid Lindgren entitled *Żyje się tylko dziś* (You Only Live Today) is by the Danish author Jens Andersen and was published in Poland by Wydawnictwo Akademickie SEDNO and translated by Włodzimierz Pessel,
- the first Czech-language monograph on the fairy tales of Hans Christian Andersen by Helena Březinová is entitled *Slavíci, mořské víly a bolavé zuby, Pohádky H.Ch. Andersena: mezi romantismem a modernitou* (Nightingales, Mermaids and Toothaches: Hans Christian Andersen's Fairy Tales between Romanticism and Modernity),
- the monograph entitled *Przekład współczesnej prozy nordyckiej to nie problem, to wyzwanie!* (Translating Modern Nordic Prose is not a Problem: It's a Challenge!) co-authored by Karolina Drozdowska and Magdalena Podlaska, presents translation solutions by these two translators and scholars of translations of Norwegian and Finnish literature,
- *Smilefjes: Fem samtaler med Erlend* (Emoticons: Five Discussions with Erlend) is a collection of five interviews with the well-known Norwegian novelist and screenwriter, Erlend Loe, conducted by Marit Eikemo, Anders Heger, Kim Hiorthøy, Finn Skårderud, and, in the spirit of a postmodernism game, by Erlend Loe himself,
- the anthology entitled *Polsko-skandynawskie stosunki kulturalne, naukowe i polityczne od XVI do XX wieku* (Polish-Scandinavian Cultural, Academic, and Political Relations from the Sixteenth to Twentieth Centuries), edited by Arnold Kłoczyński and Gabriela Majewska, is the fruit of an academic discussion organized in 2019 by the University of Gdańsk in co-operation with the Polish-Scandinavian Research Institute, Copenhagen,
- the multi-author monograph entitled *Dzieje przedstawicielstw Królestwa Danii w Gdańsku i Gdyni* (The History of the Kingdom of Denmark's Diplomatic Missions in Gdańsk and Gdynia), edited by Arnold Kłoczyński and Piotr Paluchowski, traces the thousand-year history of diplomatic contacts between Denmark and the trading cities of the Bay of Gdańsk,
- Piotr Wawrzeniuk's monograph entitled *Med polska ögon. Försvarsförmåga och hotbilder kring Östersjön i polsk militärrapportering 1919–1939* (In Polish Eyes. Defense Capability and Threat Scenarios in Polish Military Reports 1919–1939) focuses on observations of members of the Polish armed forces on the defense policies and readiness of Sweden, Finland, and Estonia during the interwar period,
- the anthology edited by Katarzyna Wojan entitled *Obszary Fennistyki. Język – kultura – naród* (Areas of Fennistics. Language – Culture – Nation) is a chronicle of the scholarly interests of Polish Fennists.

This year's volume of *Studia Scandinavica* closes with a report from the international symposium entitled "Fließende Grenzen / Flydende grænser" that was organized by academics in Scandinavian studies at the Albert-Ludwigs-Universität

in Freiburg on the centenary of the Nordschleswig/Nordslesvig plebiscites that preceded the establishment of the current border between Germany and Denmark.

We hope you find this volume interesting and useful.